

شخصیت امام موسی صدر

۹

معمای

ناپدید شدن وی

از آنجا که امام موسی صدر از بنیانگذاران و از اعضای فعال هیئت تحریریه مجله مکتب اسلام بود و مقالات ارزشمندش در این مجله، مورد علاقه همگان بود لازم دیدیم گوشه‌ای از شخصیت و خدمات ایشان را منعکس سازیم و از همگان بخواهیم که تلاش خود را برای یافتن این شخصیت بزرگ اسلامی افزایش دهد.

شخصیت علمی و سیاسی و مذهبی امام موسی صدر از جهات مختلف بر همه مسلم است گفتگو و اظهار نظر پیرامون وجود او نقش حساس رهبریش در لبنان بویژه مسأله ناپدید شدنش در سفر لیبی و ارتباط آن با نهضت ضد طاغوتی ایران، از بحث‌های داغ محافل خبری روز بوده و هست.

از همان آغاز ناپدید شدن و حتی شایعه قتل او، اقدامات وسیع از طرف مراجع عالیقدر شیعه بعمل آمده و تماس‌های مختلفی با سران کشورهای اسلامی و حتی با رئیس دولت لیبی برقرار شد.

حتی اقدامات و تلگراف آیت‌الله العظمی امام خمینی و آیت‌الله العظمی شریعتمداری و آیت‌الله عظمی گلپایگانی و آیت‌الله عظمی نجفی و... نتوانست معمای ناپدید شدنش را حل کند و نیز مسافرت اخیر (جلود) نخست وزیر لیبی به ایران و طرح مسأله ناپدید شدن امام موسی صدر بوسیله رهبر انقلاب هم نه تنها مشکل را حل نکرد بلکه هنوز هاله‌ای از ابهام توأم با اندوه

و نگرانی پیرامون آن باقی مانده و این پریشانی که سرنوشت امام موسی صدر چه شد ؟ و به کجا انجامید ؟ هنوز بر سر زبانها باقی است و روزبه روز موج گسترده تری پیدا می کند . برای ترسیم شخصیت امام صدر کافی است که بگوئیم وقتی که وی به لبنان رفت مردم لبنان ، بویژه شیعیان آنجا که محور عظمت علمی و شخصیت سیاسی و انقلابی آیت الله سید شرف الدین بودند و فقدان این رهبر مجاهد نگرانی شدیدی پدید آورده بود . با دیدن این روحانی ، می گفتند : « رجع الینا شرف الدین شایا » مرحوم شرف الدین نه تنها نمرده است بلکه بانیر و روح جوان تری رجعت کرده است .

انگیزه رفتن به لبنان

موقعیت سیاسی و جغرافیائی و نفوذ روح تمدن مادی غرب در لبنان ، آن را بصورت دروازه طلائی ، بازار مکاره در آورده و بیروت عروس شهرها و . . . لقب یافته بود . وجود اختلافات مذهبی و مکتبی و جناح های سیاسی مختلف و گروه های مسلح ، بویژه موضع و موقف آن در برابر اسرائیل غاصب و هم مرز بودن با آن ، لبنان را بصورت انبار باروت و کانون انفجار در آورده بود و همه اینها ایجاب می کرد که روحانی ورزیده و آگاه و مبارزی همواره زعامت شیعیان و مردم آنجا را بعهده بگیرد .

با وجود سنگردار بزرگ شیعه مرحوم شرف الدین ، کمبودی احساس نمی شد ولی رهبری شیعه در آینده حتی در حیات آن مرحوم بوسیله او و فرزندان او مطرح بود و در سفری که برادر بزرگ امام صدر حضرت آیت الله سید رضا صدر (استاد فلسفه امام موسی) به آن کشور کرده بود به ایشان پیشنهاد شد و معظم له نپذیرفت سپس جریان با امام صدر مطرح گشت سرانجام پس از چند نامه و دعوت رسمی ، او تصمیم می گیرد که نخست بعنوان دیدن لبنان و بررسی اوضاع شیعیان و مسلمانان جنوب آن کشور به آنجا سفر کند . وی پس از چهار سال از فوت رهبر شیعیان لبنان در سال ۱۳۳۷ برای بازدید یکماهه ، وارد لبنان شد و هر چند تصمیم به ماندن نداشت و بقبول خودش با تصمیم بماندن غم های عالم بر او هجوم می آورد . لیکن پس از بررسی اوضاع لبنان و وضع نابسامان و آشفته شیعیان جنوب آن ، احساس و وظیفه مسئولیت می کند و می ماند !!

* * *

پس استقلال لبنان به همت و الای علمای شیعه بالاخص زعیم بزرگ مرحوم شرف الدین که توانست مردم مسلمان لبنان را علیه استعمار فرانسه بسیج کند ، مسأله تدوین قانون اساسی کشور پیش آمد و در آنجا بازی گران و تعزیه گردانان و عوامل پنهانی استعمار بجای آنکه همه مسلمانان را در یک صف قرار دهند تا اکثریت از آن اسلام باشد ، آمدند جمعیت لبنان را به سه قسمت مسیحی ، سنی ، شیعه تقسیم کردند و به نسبت تعداد اکثریت ،

پست‌ها بصورت ریاست جمهوری ونخست وزیری و ریاست مجلس تقسیم گردید . ریاست جمهوری از آن مسیحیان ونخست وزیری از آن تسنن و ریاست مجلس از آن شیعه شد . این تقسیم غیر صحیح بود که بر قوه و قدرت مسیحیان در بیروت افزود و مسلمانان و بالاخص شیعه را بانزوا و محرومیت کشید .

سالیان درازی بود که شیعیان لبنان از طریق مجلات و جراید حقوق از دست رفته خود را مطالبه می کردند و این مظلومیت و کمک خواهی تا ورود امام موسی صدر بیانگر حقایق تلخی بود که شیعیان با آن روبرو می شدند .

یکی از گام‌های مؤثری که امام موسی صدر برداشت این بود که با اقدامات جدی و پیگیری های خاصی بسیاری از حقوق اجتماعی شیعیان را باز گرفت و این حقیقت از لابلای اقدامات برجسته او که هم اکنون بشرح آن می پردازیم بروشنی تجلی می کنند .

فعالیت‌های سیاسی واجتماعی و مذهبی :

با ورود ایشان و اتمامش در شهر صور موج تازه‌ای از تحرك و فعالیت در آنجا پدیدار گشت

۱ - با اینکه در شهر صور سکونت داشت ولی هفته‌ای دو روز برای سخنرانی برای جوانان به مدرسه « عاملیه » به بیروت می آمد و این دبیرستان را بعداً به شکل دانشکده در آورد و بنام « دانشکده عاملیه » معروف گردید .

۲ - تأسیس مدرسه علمی و دینی مجهز برای طلاب شیعه در شهر صور .

۳ - تأسیس مدرسه حرفه‌ای در شهر صور بنام « مهنیه » شغل و کسب .

۴ - برای پیشگیری از مفاسد اخلاقی و فقر و فحشاء ، زنان و دختران را از جلو مغازه‌ها و فروشگاه‌ها که قهر آشخصیت اسلامی آنان را لکه دار می کرد ، جمع آوری کرد و با تنظیم برنامه‌ها ، از جمله تأسیس دستگاههای قالی بافی بوسیله مربیان آموزده ایرانی آنان را به حرفه و هنری آبرومند و ارزنده مجهز ساخت .

۵ - مهمترین کارهای وی شناساندن اسلام به جوانان و روشنفکران آن سامان بود که با نفوذ فرهنگ غرب و روح مادی گری ، از اسلام بیگانه بودند ، و منطق کمونیسم بعنوان قوی ترین منطق روز محسوب می شد ، و اسلام را ارتجاعی و خرافاتی می دانستند .

با منطق رسا و روشن گری‌ها او و برداشت‌هایی از اسلام راستین با الهام از قرآن و سنت و مکتب اهل بیت ، تفوق و برتری اسلام را بنحو بسیار روشنی ، آشکار ساخت .

یکی از جوانان می گفت : حرفهای شما بسیار عالی است ولی از کجا که از اسلام باشد ، چنین چیزی نشنیده‌ایم . در پاسخ فرمود : آیات و احادیث پیامبر و امامان که برای شما خواندم ، بهترین گواه زنده است که این مطالب از اسلام است .

۶ - تأسیس دارالایتام وی با تشکیل صندوق‌های اعانه در شهر صور به کمک افراد

ثروتمند و از محل درآمدش کارخانجات بافندگی و کارخانه برش آهن تأسیس کرد و گروه بی‌شماری از شیعیان را بکارگمارد به علاوه از درآمد آنها مدارس زیادی برای شیعیان تأسیس کرد. ۷- تأسیس مدینه‌الطب. این مرکز، اقدامات وسیع بهداشتی و درمانی را عهده دار بود و در بسیاری از قرا و قصبات شیعه نشین لبنان که سالها از همه چیز محروم مانده بودند) درمانگاه تأسیس کرد و مدرسه پرستاری هم که تأسیس شده بود، به این مرکز ملحق شد.

۸- رسیدگی به امور تمام قصبات و دهات شیعه نشین . . .

۹- تشکیل سازمانی بنام سازمان زنان، برای احیاء ارزش‌های زن مسلمان و سروسامان دادن به اوضاع نابسامان زنان بویژه زنان شیعه جنوب لبنان.

۱۰- تأسیس سازمانی بنام « جمعیت البر و الاحسان » این سازمان فعالیت فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، و دینی و حرفه‌ای و . . . گسترده دارد و این دوسازمان فعلاً زیر نظر خواهرش اداره می‌شود.

اقدامات مهم سیاسی و نظامی او نمودار شخصیت بارز رهبری و مدیریت و دوران‌اندیشی و هوش سیاسی و نظامی او است که عبارت است از:

۱۱- تأسیس و تشکیل مجلس اعلاى شیعی که بمنزله مجلس شورا برای شیعه محسوب می‌شود. این مجلس نقش حساس و تعیین کننده دارد و کفه سنگینی در سیاست لبنان محسوب می‌گردد.

این مجلس مرکب از ۱۲ کمیته فرعی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، و اجتماعی و . . . می‌باشد که به فعالیت‌های مختلفی در داخل و خارج کشور ادامه می‌دهد که از جمله تهیه بورس برای تحصیل جوانان مسلمان در خارج از کشور می‌باشد.

۱۲- سازمان « حركة المحرومين » (جنبش بینوایان و مستضعفان) (۱)

۱۳- گروه نظامی (امل) ملخص (افواج المقاومة اللبنانية)

۱۴- گروه مسلح ویژه این سازمان و پیشگامان مرگ که بنام (قوات الحسين الانتخاریه) موسوم می‌باشند.

۱۵- همکاری‌های مستقیم و همه‌جانبه ایشان با نهضت مقاومت فلسطین، فعالیت سیاسی گسترده برای حل اختلافات سران عرب و تشکیل آنان در برابر صهیونیسم و دشمنان اسلام.

شرکت در کنفرانس‌های مهم اسلامی از جمله دو کنفرانس (ملتقى الفكر الاسلامی) در الجزایر، و سخنرانی‌های مهم درباره عدالت اجتماعی و اقتصادی اسلام.

مسافرت‌هایش به کشورهای مختلف و شرکت در کنفرانس‌های مهم برای شناساندن

۱- این سازمان جناح‌های مختلفی دارد که جناح نظامی آن باختصار (امل) نامیده می‌شود

اسلام و شیعه بسیار مفید و روشنگرانه بود .

مباحث او درباره معرفی شیعه بیشتر در روزنامه « روزالیوسف » منتشر می گردید .
 امام صدر از محبوبیت کم نظیری برخوردار بود تمام رؤسا و سران کشورهای اسلامی
 برایش احترام خاصی قائل بودند خداوند لطف و نعمت را در حق او تمام کرده بود سیمای
 جذاب و رشید، سیادت و ابهت ، کمالات معنوی و علمی و سیاسی و گیرائی چهره و رشادت ،
 بیان جذاب و گیرا ، اصالت خانواده و هوش آگاهی او ، بینندگان به احترام و تعظیم وامی داشت
 خلاء وجودی و رهبریشان در ایام ناپدید شدنش در جنوب لبنان ، چنان محسوس
 است که هم اکنون عواجل و وابستگان پنهانی به اسرائیل ، جنوب لبنان را مستقل اعلام کرده اند !!
 امام صدر در شعبان ۴۷ هجری قمری (۵۳ سال پیش) در خانواده مرحوم آیت الله
 العظمی صدر یکی از مراجع بزرگ شیعه دیده بجهان گشود . (۲) دوران تحصیل علوم دینی
 فلسفه و فقه و اصول را در محضر مراجع بزرگی چون آیت الله العظمی امام خمینی و آیت الله
 عظمی شریعتمداری و آیت الله العظمی صدر و آیت الله العظمی محقق داماد و استاد علامه
 طباطبائی و آیت الله خوانساری در قم طی کرد . و خود از اساتید فقه و اصول حوزه و از
 بنیانگذاران و از اعضای برجسته اولیه مجله مکتب اسلام بوده است که مقالاتش تحت
 عنوان اقتصاد در اسلام در شماره های سال اول موجود است .

وی سپس به نجف اشرف رفت و در نزد مراجع بزرگ آیت الله العظمی حکیم و آیت الله
 عظمی خوئی و آیت الله شیخ صدرا ، تلمذ کرد .

او علاوه بر داشتن مدارج عالی علم و دینی در رشته اقتصاد از دانشکده حقوق ، تهران
 لیسانس گرفته بود .
 تلاش او بیشتر در زمینه های سیاسی و اجتماعی بود از این رو که تر به تألیف می پرداخت
 و جز دو کتاب بنام « اقتصاد در مکتب اسلام » و « اسلام و فرهنگ قرن بیستم » و مجموعه ای
 از مقالات و سخنرانی ها ، از او سراغ نداریم .

در سال گذشته پس از چند بار دعوت سرانجام طبق دعوت دولت لیبی و شخص قذافی ، برای شرکت
 در جشن نهمین سال استقلال (لیبی) به آن کشور رفت در این سفر بود که معمای ناپدید شدن
 ایشان رخ داد .

او در مسافرتها حداقل روزانه یکبار با خانواده شان یا با مجلس اعلای شیعی تماس
 تلفنی داشت ولی پس از ورود به طرابلس این رابطه قطع گردید ، طبق تحقیقات وسیع و اظهارات

۲- در سال ۱۳۰۷ شمسی در محله چهارمردان (محله عشقعلی قم) بدنیا آمد او با ۲۵

واسطه بجدش امام موسی بن جعفر منسوب می باشد .

بستگانش ، او ۳ روز پس از ورود به لیبی زندانی شده است قبل از آن در این سفر، چند جلسه با رهبر لیبی تشکیل داده بود .

جلسه اول - پیرامون مسائل جنوب لبنان بود که با موفقیت پایان یافت .
جلسه دوم - درباره سیاست جهانی دنیای عرب و مخالفت با اقدام صلح سادات بوده که آنهم بخوبی پایان پذیرفت .

جلسه سوم - با اظهار نظر خاص رهبر لیبی درباره پیامبر و رسالتش در عصر حاضر بود که باشهامت و صراحت لهجه و ایمان راسخ امام موسی، روبرو می شود و خطر این طرز فکر را گوشزد می کند . و از همین جا بازداشت و سپس معمای ناپدید شدنش بوجود می آید .
خانواده و بستگانش علیرغم شایعات غم انگیز، طبق تحقیقات مهم و اطلاعاتی که انجام گرفته ، به حیات ایشان و زندانی بودنش در لیبی یقین دارند .
مکتب اسلام ضمن اظهار تأسف از حادثه ناگوار نسبت به ایشان امیدوار است که بزودی این فرزند پرمند اسلام و شخصیت والای شیعی هر چه زودتر از بند رها شده و به آغوش اسلام، ایران و لبنان باز گردد .

دشمن خونخوار

این پرچم اسلام که امروز بلند است
از همت و حریت مردی چو سهند است
گر دشمن ما گشت فراری مگذارید
چون صید گریزان شده از بند و کمند است
ای خلق مسلمان همه از جای بجنبید
هر جا که رود دشمن خونخوار، به بند است
(۱ - ر)

شرانگیز

های بشکسته از آن به که بنا حق خیزد
قطع دستی که بخواهد شرری انگیزد
به هدر خون کسی باد که اندر همه عمر
فکر و ذکرش همه آنست که خونی ریزد
م - منتظر